

τις λεγεώνες τις χλωμές ξανάφερα ἀπ' τὸν ἄδη τῶν κολασμένων λέξεων καὶ κάτου ἀπὸ τὸν ἥλιο τσάκισα τὴν περίφρασην τὸν ἀλφάβητον, τὸν πύργο τὸ σκοτεινό, ἀνακάτεψα, ποὺ ἀπ' τῇ Βαστὸν τοῦ βαστοῦντος, καὶ τὸ ζωσα : τὸ φουρκισμένο γέρι τῇ λέξῃ λευτερώνοντας, τῇ σκέψῃ λευτερώνει.

“Ολες ἔχουν ἔνα σκοπὸν οἱ προσπάθειες τοῦ ἀθρώπου, σ' ἔνα σημάδι οργήνοντες, καὶ ὅλες εἶναι ἔνα βέλος.

Λοιπὸν ἐίμαστε σύφρωνοι, καὶ νά, σᾶς λέγω τίμια πολλά μου ἐγκλήματα καὶ κάτου βάζω τὸ πεφάλι. Πρέπει γιὰ νάστε γέροι ἑσεῖς καὶ βέβαια καὶ μπαμπάδες, καὶ νά ! γιὰ δέκατη φορά, τὸ σφάλμα μου σᾶς λέω. Ναί, ἀλήθεια, ἀν ὁ Μπωζὲ εἶναι θεός, εἶμαι ἀλεος ἐγώ

[τότες.]

Συγχρισμένη, σεβαστή, σὲ τάξη εἴταν ἡ γλώσσα μὲ τὰ χρυσά της σήματα, στολίδια εἰχε στοὺς τοίχους, εἴταν Τριστάνος καὶ Μπουαλώ στὴ μέση εἰχε ἔνα θρόνο κ' ἔδρες σαράντα γύρω ἐγώ τὴν ἔκαμα ἀνο κάτω, ἔκαπασ ἀπ' ὅλα κάτι τις στὸ ξακουστὸ σάλονι· ἡ κύρια ἡ λέξη ἡ χωριανή, λοχώς εἴταν μονάχα, τὴν ἔκαμα συνταγματάρχη ἐγώ· καὶ γιακωβίνο ἔκαμα τὴν ἀντονυμία, τὴν μετοχὴ τὴ σκλάβα, μὲ τ' ἀστρα τὰ μαλλιά θεριό, τὸ φῆμα ἀναρχική ὕδρα. Ομοιογετ ὁ ὑπόδικος. Όμπρος πυροβολεῖστε !

Εἴπα στὸν ρώθωνα : «Μὰ ἔσον ! μὰ μύτη εἶσαι μονάχα!» Καὶ στὸν μακρὸν χρυσοῦν καρπόν : «Εἴσαι ἔνα ἀπίδι !»

[τούπα]

Εἴπα στὸν μέγαν Βωγελά : «Μὰ μάσκα εἶσαι μονάχα !» Γενῆτε μιὰ δημοκρατία ! γενῆτε εἴπα στὶς λέξες, ἡ μιρμηγκιά ἡ ἀπέραντη, κ' ἐργάζεστε, ἀγαπᾶτε, ζῆτε κι δλα τὰ κλόνισα, τὸν εὐγενῆ τὸ στίχο δύστροπα πέταξα στὰ μαῦρα τὰ σκυλλιά τῆς πρόδιας.

Κι ἄλλοι τὸ κάμαν πιὸ καλὸ ἀντὸ ποὺ ἐγώ ἔχω κάμει. Ἡ Εὐτέρηπη πονχε ὄφος ψυχρό, ἡ Πολύμνια, ἡ Καλλιόπη δὲν ἔχουν πιὰ τὴν ψεύτικη τὴν σοβαρότη ἐπείνη. Καὶ τὸν ἡμιτίχιον κάμαμε τὴν ζυγαριά νὰ παιζει. Λοιπὸν παταραστῆτε μας. Στὸ μέποτό του ὁ στίχος στεφάνη δωδεκάφτερο φοροῦσε ἀλλότες πάντα, καὶ χοροτήδες ἀδιάκοπα πὰ στὴ διπλὴ ρακέτα ποὺ τηνὲ λένε προσφδία, τὴ λένε κ' ἐτικέτα, σπάει τοὺς κανόνες τώρα πιά, γελάει τὸ φαλίδι, κι ἀπ' τὸ κλουβί της, τὴν τομή, σὰν τὸ πουλὶ πετάει καὶ φεύγει μὲς στὴ λαγκαδιά, ἀνεβαίνει στὰ οὐράνια, σὰ θεῖος, οὐράνιος σκορδαλιός, ἐλεύτερος στὴ φύση.

Καὶ τώρα δλες οἱ λέξες πιὰ μέσα στὸ φῶς πλανιοῦνται. Οἱ συγχριμέδες λεύτερη τὴν κάμαντε τὴ γλώσσα καὶ χάρη στοὺς ληστές αὐτοὺς, σ' αὐτοὺς τοὺς τρομοκράτες, ἡ ἀλήθεια τῶν σκολαστικῶν δασκάλων τὸ μελίσσι διώχνοντας τώρα, ἡ φαντασία, ποὺ μὲ φονές χιλιάδες πάταγο κάνει, τζάμια σπάει μὲς στῶν ἀστῶν τὸ πνέμα, ἡ ποίηση ἡ τριπρόσωπη, ποὺ τραγουδάει γελάει ὀναστενάζει, περγελάει, πιστεύει, ποὺ ὁ Σαιξπήρος κι ὁ Πλαντος τηνὲ σπέρναντε στὸν ὄχλο, στοὺς πληρείους ὅπου τὴ φρόνηση τοῦ Ἰώβ σκορπίζει στὰ ἔθνη ἀπάνω κι ἀνάμεσα στὴν τρέλλα του τῇ λογικῇ τοῦ Ὁραίου· ποὺ τῇ μεθάει τ' ἀπειρο τὸ φρένισμα τοῦ αιθέρα, τρελλὴ ιερή, μ' ἀστραφτερές ματιές, ὅπου ἀνεβαίνει

τὰ σκαλοπάτια τοῦ καιροῦ, ποὺ πᾶν στὴν αἰωνιότη, ἡ Μούσα ξαναφαίνεται, μᾶς ξανασυνεπαίρνει, τὴ φτώχεια τὴν ἀθρώπινη ξαναοχινάει νὰ κλαίει, ἀπ' τὸ ζενιθ ὡς τὸ ναδίο πάει κ' ἔρχεται χτυπάει παρηγοράει, στραφτοποάει, τὸ πέταμά της λάμπει σίφουνας, σιμιστρόβιλος λύρα στὰ μέτωπα ὀλων, λάμπουν τὰ μύρια μάτια της στὶς μύριες της φτερούντες.

Τὸ κίνημα, ἔτσι κάγοντας, τὸ ἔργο του τελειώνει.

Σύμερα ἡ ἐπανάσταση χάρη σὲ σένα, πάλλει ζῆ, ὡς ἄγια πρόδο, στὴ φωνὴ στὸν ἀέρα στὸ βιβλίο. Στὴ λέξη, τὴ σπαρταριστή, τὴ νοιόθει ὁ ἀναγνώστης φωνάζει, τραγουδάει, γελάει, διδάσκει, διασκεδάζει. Ὅς λύθηκε τὸ πνέμα της τῆς λύθηκε κ' ἡ γλώσσα. Στὸ μυθιστόρημα κρυφὰ μιλάει στὶς γυναίκες.

Δυὸς φλόγες τώρα λάμπουν μέσα στὰ δυό της μάτια, γι' αὐτὸν ποὺ σκέψεται εἰν' ἡ μιὰ γιὰ τὸν πολίτη ἡ ἄλλη. Τὴν ἀδεφήν της λευτεριὰ τὴν παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι κι ἀπ' τὸν ἀθρώπων ὀλων τὴνὲ περνάει τοὺς πόρους. Οἱ πρόληψες σὰν κοραλλῶν πετρώματα, ποὺ γίναν ἀπ' τὸ θαυμὸν συσσώρεμα, ἀπ' τῷ χρόνων τὶς πλάνες, διαλύνονται στὸ χτύπημα τῶν λέξεων, ποὺ πλέοντε, γιομάτες ἀπὸ τὴν ψυχή, κι ἀπὸ τὴ θέληση της. Αὗτη 'ναι ἡ πρόξα, αὐτή 'ναι ὁ στίχος, τούτη καὶ τὸ δρᾶμα αὐτή 'ναι ἡ ἐκφραση, ναι ἀυτή, καὶ τὸ αἴστημα αὐτὸ πάλι ἔνα ἀστρο ἀπὲτα στὸν οὐρανό, φανάρι μὲς στὸ δρόμο. Στὰ πιὸ βαθιὰ τὰ βάραθρα τῆς γλώσσας μέσα μπαίνει μὲ μιὰ τρομπέτα τρομερὴ φυσάει στὴν τέχνη ἀπάνω. Καί, θεοῦ 'ναι τοῦτο θέλημα, ἀφοῦ γιόμισε τὸν κόσμο αὐτή ἀπ' τὶς περηφάνειες της καὶ τὶς παλιές ρυτίδες ἀφοῦ ἐσβήσε ἀπ' τὰ μέτωπα, τὸν ξεπεσμένο ὄχλο ἀφοῦ τὸν ξανασήκωσε, τὸν ἔβαλε ὅπου πρέπει κι ἀφοῦ ἔγινε δικαίωμα, γίνεται τώρα 'Ιδέα !

E. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗ

ΤΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΑΡΙΟ*

Πολὺ ὥρατα. Μὰ δὲ γύρεδε. Νά, ἔτσι βρέθηκε ἡ ἄλλη, ἀπὸ τὰ παιδιακήσα της ἀκόμη τὰ χρόνια, καὶ τί τὰ θές ; ἀγάπη ποὺ τόσα χρόνια βαστά καὶ προκοπή δὲν εἰδε, ἀγάπη δὲν εἶναι καθαρτό, εἶναι παλιός χαράς, ποὺ μήτε γιὰ χορὸ δὲ φελά. Τὸ παραδέχουμα, ἀντίσκοφτε δ 'Αντρέας.

Τότες δημως, ἀπὸ πιὸ λόγο νὰ ξακολουθᾷ τὸ κορίται νὰ παῖζῃ τὸ χαρά, νὰ συλλογέται τὸν Κάρολο ; Μήτε σ' ἀφτὸ δὲν τὴν ψυχολογοῦσε ὅπως ἐπρεπε δ 'Αντρέας. Νόμιζε δηλαδὴ πὼς ἀπὸ ἀγάπη, ἀπὸ κρυφή ἀσύνειδή της ἀρεσιὰ τοῦ παλληκαριοῦ συλλογιστανε τὸν Κάρολο, ἐνῶ δὲν τὸ ξετάσσε, ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά της κάποτες — ἐπειδὴ στογουρο πὼς δὲν τὸλεγε κάθε μέρα, ὅπως θαρροῦσε δ φίλος — κάποτες λοιπὸν ἔλεγε πὼς μπορεῖ νὰ τὸ φέρη πιὸ θυτερα ἡ τύχη, νὰ τὸν πάρῃ. Βέδαια. Γιατί τάχα νὰ μήν τὸν πάρῃ ; Μιὰ καὶ δὲν τὴν ἔπαιρνε τὸν καλό της, τὸ μονάκριδο, δὲν τῆς ἔμελε ποιόνε παίρνει, ποιόνε δὲν παίρνει. Σὲ πέντε, σὲ δέκα χρόνια τὸ πολὺ πολύ, δ 'Αντρέας θὰ τὴν ἔχῃ πιὰ ξεχασμένη. Τι νὰ κάμη τὸ παιδί ; Νὰ μείνῃ γερον-

* Η ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 420.

τοκόριτσο, νὰ τὴν κοροϊδέουνε; Στὸ χωρὶς παντρέουνται δῆλοι. Θὰ παντρεφτῇ καὶ τοῦ λόγου της σὰν τοὺς ἄλλους, νὰ μὴ λένε πώς μόνη, της ἀφτῆ δὲ βρίσκει ἀντρα. Παντρεὶὰ δὲ θὰ πῃ ἔρωτας, ἔξαφνα σὰν τὸν ἔρωτα ποὺ τὴν ἔσμιγε μὲ τὸν Ἀντρέα. Παντρεὶὰ θὰ πῃ, νάχης σπιτικὸ δικό σου, νὰ δουλέης μέσα, ἐνῶ δουλέει ὁ ἀντρας σου ὅξω, η στὸ χωραφάνι τους, η ἀλλαῖ.

‘Ο Ἀντρέας δὲ συλλογίστανε ποτέ του, πώς ρομαντζιέρης η κοπέλλα δὲν εἴτανε, νὰ φανταστῇ ἀγάπες ἀτέλειωτες η τραγικές. Δὲν μπόρεσες νὰ πάρης τὸν Ἀντρέα σου. Χάσου, χώσου στὴν ἔρμια καὶ σκοτώσου. ‘Οχι. ‘Αθρωπος εἶσαι. Θακολουθήσῃς καὶ σὺ τὴν τύχη τὴν ἀθρώπινη. Κάλλια νὰ τὸ λές ἀπαρχής, παρὰ νὰ τὸ κάμης πιὸ ὑστερα καὶ νὰ μὴν τὸ πῆς. ‘Αλήθεια, ποὺ ἴδια η Μαρία—Λεωνή τὸ στοχαζτάνε κάποτες, πώς δὲν ἀκολουθοῦμε μονάχα τὴν τύχη μας στὸν κόσμο, ἀκολουθοῦμε καὶ τὴν καρδιὰ μας. ‘Εννοιωθε μάλιστα ἐσώψυχά της πώς καλήτερο, πιὸ τίμιο τὴν καρδιὰ νάκούσουμε, πώς συχνὰ μόλις δὲν μποροῦμε νὰ κάμουμε ὅλλιως καὶ τότες φώναζε’.

— «Τέλειωσε πιά. Ἐγὼ ποτέ μου δὲ θὰ παντρεφτῷ!»

Περίεργο ποὺ τὸ φώναζε μὲ κάποιο θυμό, σὰ νὰ ξεστόμιζε πρᾶμα ἐνάντιο στὸν κανόνα τὸ γενικό, ἀφύσικο κανένα πρᾶμα, ποὺ δὲν τῆς ἀφεζε, γιατὶ ἀκόμη δὲν τῦπωντες η λογική της. ‘Αγάλια γάλια ἔμελες νὰ τὸ καταλάβῃ καὶ τοῦτο. Θὰ τὸ καταλάβαινε ἀπὸ πιὸ νωρίς, θὰ τῆς φαινότανε μάλιστα μιὰ γλύκα, σὰν κορίτσι ἀγαθὸ ποὺ τὴ γέννησε η μάνγια της, νάφιερωθῇ σὲ μιὰν ἀγάπη καὶ μόνη, ἢν δὲ ‘Αντρέας τὴν ἄφινε ἥσυχη, ἢν δὲ ‘Αντρέας δὲ ζούλειε καὶ δὲν τὴ κολόσκανε, ἀφοῦ ἀφῆ τὸ ἥξερε πώς εἶναι ὀθώα καὶ δὲν τὸ χωροῦσε ὁ νούς της, πώς μποροῦσε κάποτες νὰ εἴναι τόσα κακδές ξνας ‘Αντρέας. Μὰ ἐπειδὴ δὲ ‘Αντρέας θύμωνε καὶ πειδὴ τῆς ζητοῦσε πράματα ποὺ στὰ μάτια της τὸ λόγο τους δὲν εἴχανε, νὰ μὴ βγάινῃ ἔξαφνα ποτέ της μὲ τὸν Κάρολο, ἐπειδὴ δὲ ‘Αντρέας τὰπαιτοῦσε κιόλας νὰ κάμη ἥπιας ὥριζε η ἀφεντιά του, πεισμάτωνε καὶ η Μαρία—Λεωνή, στρίγιλιαζε, τοῦ τὸ ἀπαγόρευε νὰ ῥωτᾷ γιὰ τέτοιες ἀνοησίες, ἢν πῆγε μὲ τὸν Κάρολο η δὲν πῆγε νὰ τάφησῃ ἀφτά, γιὰ νὰ μὴν ἔχουνε κατόπι ἀναμεταξύ τους δυσάρεστα, ποὺ βαρέθηκε πιά. ‘Ετσι λοιπὸν ἀπὸ καλή ποὺ εἴτανε, γινότανε κακή· καὶ δὲν ἔφταιγε τὸ κορίτσι, ποὺ νὰ πῆς ἔρχότανε η κακία της ἀπὸ τὸ νὰ μὴ συνενούνται ἀναμεταξύ τους. Κλειδωνότανε στὴν ἀντίληφή του ὁ καθένας κι ἀπὸ καὶ μέσα ἔκρινε τὸν ἄλλον.

Μὰ νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, εἶχε τὴ λογική του κι δὲ ‘Αντρέας. Διὸ πράματα σημαντικὰ ἔβρισκε νὰ τῆς ἀποκριθῇ στὰ ἐπιχειρήματά της.

Νά. ‘Η Μαρία—Λεωνή λάβαινε γράμματα τοῦ Κάρολου, τὰ φύλαγε μάλιστα σὲ μιὰ κασσετίνα καὶ δὲν τοῦ τάδειχνε. Λοιπὸν ἀφτὸ σπουδαῖο.

Δὲν τοῦ τάδειχνε, πιστέω, γιατὶ ἐκεινῆς τὰ γράμματα σπουδαῖα δὲν τῆς φαινότανε διόλου, παρὰ παιδιακήσια. Δὲν τοῦ τάδειχνε κι ἀπὸ ἄλλη μιὰ αἰτία, ποὺ τοῦ λόγου του θὰ τὰ περγοῦσε γιὰ

φοβερὲς ἀμαρτίες, θὰ τάδειχνε μὲ τὰ δικά του τὰ μάτια, καὶ τάποφρεγε η νέα νὰ τονέ λυπήσῃ, νὰ τὸν πικράνῃ.

Γιατὶ δημος νὰ τὰ φυλάγῃ σὲ μιὰ κασσετίνα; Πῶς δὲν τὰ πετοῦσε; Πῶς ἔπαιζε μαζί του κρυφτό; Πῶς ἀκολουθήσανε ἀναμεταξύ τους καὶ κάτι παράξενα, λόγου χάρη τὴ μέρα ὅπου εἴτανε η Μαρία—Λεωνή γιὰ νὰ βγῆ, νὰ πάγι στὸ πέρα τὸ χωριό, κ’ ἔφτασε δὲ ‘Αντρέας στὴν καλύβα, τὴν ὡραία ἵσια ποὺ ἔτοιμαζότανε πήρε τότες κρυφὰ τὰ παπευτάκια της, τὸ καπέλλο της, νὰ τὰ βάλῃ σὲ μιὰ κάμαρα, διπὺ νὰ μὴν τὰ διῆ δὲ ‘Αντρέας. ‘Απαντοῦσε η Μαρία—Λεωνή, πώς ἔτοι φέρθηκε πάλε γιὰ νὰ μὴ λυπηθῇ δδικά δ καλός της, γιὰ νὰ μὴ φανταστῇ ἀρατα θέματα, βλέποντάς τηνε ποὺ βγαίνει. ‘Αριστα! Μὰ νὰ σου τώρα καὶ τὸ δέφτερο τὸ παράπονο τοῦ φίλου ἀπὸ ποὺ κι ὁς ποῦ νὰ θυμώνῃ, νὰ βουδαίνεται, λέξη νὰ μὴν ξεστομίζῃ νὰ τὸν ἥσυχάσῃ, νὰ μὴν ἀποκρίνεται, κάθη φορὰ ποὺ ζούλειε δὲ θέρωπος καὶ τὴ ρωτούσε, νὰ ξηγηθοῦνε στὸ τέλος. Ήως νὰ μὴ θέλῃ νὰ ξηγηθῇ μιὰ κ’ εἴτανε δθώα;

‘Ισια ἵσια, δηντας ἀθώα η κόρη, δὲν τὸ παραδεχτάνε νὰ τὴ ῥωτᾷ, σὰ νὰ εἴτανε τάχα φταιξάρα. Καὶ δῶ πάλε φανερωνότανε μεταξύ τους ἄλλη διαφορά. ‘Ο ‘Αντρέας, σὰ μελανοδουτηγμένος ποὺ κατάντησε ἀπὸ τὴν περίσσια του τὴ φιλολογία, ἔβρισκε γιὰ νὰ τὴν κατηγερήσῃ, γιὰ νὰ τὴ μαλλώσῃ, κάτι λόγια σουβλερὰ ποὺ τὴ δαιμονίζανε. Μόνο ποὺ πατσαδούρα δὲν τὴν ὠνόμαζε. Τῆς ἔλεγε καὶ τῆς ἔλεγε. Δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ τάκούσῃ. ‘Ρητορικὴ διαθέσιμη δὲν εἶχε νὰ τοῦ ἀποκριθῇ. ‘Αφτὴ δὲ σκάμπαζε ἀπὸ τέτοια. ‘Εννοιωθε μόνάχα παστριά, ξάστερα, πώς τὴν διδικοῦσε βαριά, πώς τὸ παράκανε καὶ θὰ παραλαβούσε. ‘Αδύνατο κιόλας, δσο κι ἀν πάσκιζε, νὰ τοῦ δώσῃ νὰ καταλάβῃ τί ἄλλου κόσμου πράματα πήγαινε καὶ ξεφάρεθε, νὰ τῆς χαλάσῃ τὴ ζωή της, νὰ χαλάσῃ μ’ ἔναν κόπο καὶ τὴ δική του. Τὸ λαιπὸ μιὰ μέρα τοῦ δήλωσε ῥητά, πώς νά, κι ἀν ξακολουθήσῃ ἔτοι νὰ τὴ βασανίζῃ, βαρέθηκε, τέλειωσε, θὰ σκοτωθῇ, θὰ πνιγῇ, κοντά η θάλασσα. Κάλλια δὲ θάνατος παρὰ τὸ μαρτύριο τὸ παντοτινὸ τῆς γρίνας, τῆς ζώλιας καὶ τῆς ἀδικίας.

Δὲ στοχάστηκε δὲ ‘Αντρέας πώς γιὰ νὰ βάζῃ θάνατο μὲ τὸ νού της, θάπρεπε νὰ τὸν ἀγαπᾷ μὲ τὰ σωστά της, ἀφοῦ μποροῦσε νέττα σκέτια νὰ τὸν ἀφήσῃ στὰ κρύα τοῦ λουτροῦ, νὰ τὸν παραιτήσῃ. Μὰ τὴν ἀγαποῦσε δὲδιος λωλά, δὲν τόλμησε πιὰ τίποτα νὰ τῆς πῆ. ‘Ετσι τὸν εἰδάμε στὴν ἀρχῇ μὲ τὸ δελτάριο, νὰ φύγῃ καὶ νὰ σωπάσῃ — κι ἀς τὴ φώναζε σκύλα δσο ἥθελε μόνος του. ‘Η ἀλήθεια εἶναι ποὺ σκύλιαζε δ φίλος. Μπροστά στὸν ἔαφτό του, δικιολογίστανε περίφημα. Δὲ θέλει, λέει, νὰ τὴ ῥωτῷ. Σημαίνει πώς φταιει χωρὶς νάχη τὸ κουράγιο νὰ μοῦ τὸ μολογήσῃ. Τὸ δελτάριο ἔκεινο γιὰ τὸν Κάρολο πάλε θὰ εἴτανε. ‘Αν τὴ ῥωτήσω, θὰ μὲ φθερίσῃ μὲ τὰ πνιξίματα. Κι ὁώτρο τοῦ γράφει! Σίγουρο. Γιὰ τοῦτο καὶ τὸκρυψε τὸ πιτάκι. Γιὰ τοῦτο καὶ θυμώνει. Σύστημα λαμπρό. ‘Ετσι δὲν εἶχε νὰ δώσῃ λόγο. Δὲν τὸ παραδεχότανε νὰ θυμώνῃ δὲ ‘Αντρέας. ‘Εκείνη ώςτόσο θύμωνε δλλο τίπο-

τα. Φώς φανερό. Τονέ γελοῦσε.

Τοῦ μπήχτηκε δ λογισμὸς στὸ κεφάλι τοῦ Ἀντρέα. Κι ὅρχισε τότες ἐκεῖνο τὸ δρᾶμα, ποὺ κόντεψε τόντις νὰ τελειώσῃ ἐλεεινά.

Πρῶτα, καθὼς τάναφέραμε, σκόπεθε δ Ἀντρέας νὰ μάθῃ καὶ καλὰ ποιανοῦ ἔγραψε ἡ Μαρία—Λεωνῆ. Ἐπειτα, τὸ συλλογίστηκε, ἀλλαχεὶ γνώμη. Ἀποφάσισε νὰ σωπάσῃ τῷρα κι ἀφτός. Τοιμουδιά. Φυσικὰ ὅμως, ἀντὶς νὰ ἔσθιμανη, ἀντὶς νὰ ἔσπασῃ ὅξω ἡ φουρτούνα, μαζέφτηκε, ἔσπασε μέσα καὶ μάνικε δλοένα Μιὰ ἰδέα τὸν τυραννοῦσσε, ἰδέα σωστή, ἀκατανίκητη, ἀν τὰ κρίνεις τὰ πράματα ὅπως τάκρινε, ὅπως τὰ συνταίριακὲς ἀφτὸς μὲ τὸ νού τον, καὶ τὴν ἀποτύπωνε τὴν ἰδέα του μὲ λίγες λέξεις, δηλαδὴ πὼς δυὸς ἀντρες νάγαπᾳ ἔνα κορίτσι δὲ γίνεται, δὲ γίνεται γὰ μοιράζῃ τὴν καρδιά της ἀκόμη κι ἀν ἀγάπη δὲν εἶναι, ἀδύνατο, ἀπαράδεχτο, νάχη σκέση μὲ δυό. Δὲ γλύτωνε ἀποκεῖ δ λογισμὸς του. Ὁ Ἀντρέας γνώριζε κιόλας τὸν Κάρολο. Τὸν εἶχε διεῖ τρεῖς τέσσερις φορές· ἄλλες τόσες μάλιστας μὲ τὴ Μαρία—Λεωνή γιὰ τὸν Κάρολο. Ἀναντίλεχτο πὼς τὸν ἔκανε γοῦστο ἡ φιληγάνα. Εἶχε δ νέος στὸ πρόσωπο του, στοὺς τρόπους του, στὴ λαλιά, σ' ὅλο του τὸ εἶναι, κατὶ καδιάρικο, κατὶ γλυκό. Ἐπειδὴ μάλιστα δὲ βρέθηκε ἀφορμή, ἀφοῦ συχνά τους δὲν ἀνταμωνόντανε, νάκολουσθήσῃ ἀναμεταξύ τους τίποτα δυσάρεστο νὰ μαλλώσουνε ἀξαφνα ἢ νὰ τσακωθοῦνε, τοῦ τολεγε κάποτες ἡ Μαρία—Λεωνή τοῦ Ἀντρέα, νὰ τὸν πειράξῃ, πὼς δ Κάρολος δὲ θύμωνε, νὰ τάρπαξῃ τοῦ φίλου τάφτη, νὰ τὸ συλλογιστῇ, νὰ στρώσῃ. Ὁ Ἀντρέας τὸπαιρνε κατάκαρδα. Μεγαλήτερο κανημὸς τοῦ ἔδωσε ἀκόμη μιὰ κουδέντια ποὺ τὴ θυμότανε τῷρα μὲ πίκρα καὶ μὲ ἄχτι. Μιὰ μέρα ποὺ μιλούσανε ἔθαρδρα, σὰν τίμο κορίτσι ποὺ εἴτανε ἡ μικρούλα καὶ εἰλικρινό, τοῦ εἴπε, νά, πὼς ἐκεῖνος ποὺ ζουλέθει γιὰ τὸ δείνα καὶ γιὰ τὸν τάδε, πὼς ἐκεῖνος ποὺ ἀθρωπο μαζὶ της δὲ βλέπει, δίχως νὰ ζουλέθῃ καὶ τὴ σταναχωρεῖ ἀλύπητα, ίσως μὲ περσότερο δίκιο παρὰ γιὰ τοὺς ἀποδέλιοπους, μποροῦσε τόντις νὰ ζουλέψῃ γιὰ τὸν Κάρολο. Ἔννοσος βέβαια ἡ κοπέλλα, πὼς συνήθειο δὲν εἶχε νὰ παιζῃ μὲ τὸν πρῶτο ποὺ τὴ συντύχαινε, νάκούγη ἐργολαβίες ἀπὸ δῶ, μποσικάδες ἀπὸ κεῖ, πὼς δ Κάρολος, σὰν παιδικός της φίλος, σὰ συθρεφούλι της, γιατὶ τάχα νὰ μὴν μπῆ σὲ λογαριασμὸν καὶ θάμπαινε ἀν ἔκαλουσθοῦσε γὰ τῆς δίχνεται ἀδικα δ Ἀντρέας. Ὁχι πὼς ἀπὸ ἀγάπη θὰ γίνη ἀφτό, μὰ σίγουρο θὰ γίνῃ ἀπὸ πεῖσμα.

Ἐτσι δηλαδὴ τὸ ἐννοοῦσε μέσα της ἡ Μαρία—Λεωνή. Ἐτσι δύμας δὲν τὸ φανερώνανε τὰ λόγια της. Τὰ χερότερα κακὰ ἔρχουνται ἀπὸ τέτοια παρανοήματα κρυφά, σὰ δὲν ἔγγιέται ἔστερα κανεῖς. Ὁ ἀθρωπὸς καὶ πὸ πολὺ δ ἀθρωπὸς δ ἀπλὸς θαρρεῖ πάντα πὼς ἐκεῖνο ποὺ δ ἴδιος συλλογίέται τὸ συλλογιέται κι ὁ ἀντίμιλός του. Ἀνάγκη, λέει, δὲν ἔχει νὰ τὸ ἔξωτερικέψῃ, ἀφοῦ δπως τὸ νοιώθει ἀφτός, ἔτσι καὶ τὸ ξέρει. θὰ τὸ ξέρης καὶ σὺ λοιπόν, δπως τὸ νοιώθει δ ἴδιος. Δὲ φαντάζεται πὼς θὰ βάλης τίποτις ἄλλο μὲ τὸ νού σου, ἐπειδὴ τὸ τίποτις ἄλλο οὐδὲ κάνε τὸ στοχάστηκε, ἀφοῦ τῆς δικῆς του ἀντίληψης δὲν εἶναι. Λοιπὸν δ Ἀντρέας, τὸ λόγο ζ-

κεῖνο τῆς Μαρία—Λεωνῆς, τώρα τὸν ἔρμήνεδε ὅλους διόλου διαφορετικά, τὸν ἄλλαχε δίχως νὰ τὸ καταλάβῃ, τοῦ ἔδινε ξένη μορφή, νόημα ξένο κ' ἔλεγε μέσα του.

—«Τὸν Κάρολο νὰ πάρῃ λογαριάζει! Νά ποὺ μοῦ τὸ μολόγησε κιόλας.»

Κάθησε σπίτι του ἀλλάκαιρη μιὰ μέρα. Δὲ φάνηκε ὅξω. Στὴν καλύδα δὲν πάτησε. Τὴν ἀδριανή, ἔτυχε νάχη δουλειὰ ἡ Μαρία—Λεωνή στοῦ Ἀντρέα. Ἰσως δὰ νὰ πῆγε καὶ πίτηδες τὸ παιδί. Τὴν εἶδε δ Ἀντρέας. Τῆς τὸ βάσταξε βαρὶ βαρὶ. Δὲν τὴ ἡώτησε τίποτα. Μόλις τὴν καλημέρισε. Κρύα. Τὸ πρόσωπό του σοθαρό, ψυχρό, σφιχτό, κλεισμένο. Μέσα λύσσα. «Οτι ποὺ τὸ παρατήρησε ἡ Μαρία—Λεωνή, τὸ θιοφιάστηκε τὶ τρέχει. Γιὰ τὸ πιττάκι τὰ μούτρα. Βέβαια, μαζὶ της ἀλλαχεὶ ἀπὸ τότες. Συχύστηκε. Ή περηφάνεια, τὸ φιλότυμο τῆς στουμπώσανε τὸ στόμα. Ἐτσι, τὸ λοιπό; Νά μὴ φταίη, νὰ μὴ φταίη διόλου καὶ δ κύριος νὰ τὰ κατεβάζῃ! Γιὰ καμιὰ λεγάμενη θὰ τὴν περνᾷ, γιὰ καμιὰν ἀτιμη ποὺ γράφει στοὺς νέους, τὴ στιγμὴ ἀκόμη ποὺ τοὺς ἀποχαιρέτησε καὶ φύγανε; Μὰ καὶ νάγραφε, τὶ μὲ τοῦτο; Δελτάρια σήμερις, ἀψε σδῆσε, εἰκόνογραφημένα κιόλας, ποιός καὶ σὲ ποιόνε δὲ στέλνει; Ὁχι, ξαναρχίζει τὰ παλιά του Δὲν τὴν ἀγαπᾷ, ποὺ τῆς φέρνεται τόσο ἀδικα, τόσο κακά. Νά μάθῃ. Καὶ γίνεται ἀφαντη, δίχως καὶ μιὰ καλημέρα νὰ τοῦ πῇ. Τώρα μήτε τὴν καλημέρα του δὲν ηθελε. συλλογίστηκε δ Ἀντρέας.

Ἀνέβηκε στὴν κάμαρή του. Πειραγμένος. Φουρκισμένος. Ἀρχίζει, λέει, πάλε καὶ βουθαίνεται. Μιὰ ἐλπίδα τοῦ φωτισε τὴν ψυχή, πὼς θὰ ξανάρθῃ. Δυὸ μέρες καὶ δὲν φάνηκε. Ἀξαφνα δ Ἀντρέας. ἀπὸ τὸ παράλυρό του, δπου παραμόνεδε, εἶδε τὸν ταχυδρόμο ἔνα πρωΐ, ποὺ ἀνέδωνε δῶς τὴν καλύδα. Κάθησε δ ἀθρωπὸς παραπάνω ἀπὸ πέντε λεφτά. Ή φαντασία τοῦ Ἀντρέα πήρε δρόμο ἀμέσως. Ο ταχυδρόμος πήγαινε ἀριὰ καὶ ποὺ στὴν καλύδα. Ο φύλακας ἀλληλογραφίες δὲν κρατοῦσε μὲ κανένανε. Τὲ γύρεδε τὸ λοιπὸ στὴν καλύδα δ ταχυδρόμος; Τῆς ἔφερνε ἀπάντηση ἀπὸ τὸν Κάρολό της. Ἄμε, τἄλλο;

Ἄγρια σκέψη τοῦ κατέβηκε. Νά τῆς δείξῃ. Νά μετανοιώσῃ. Νά λυπηθῇ. Κατόπι! Νά τὴν τιμωρήσῃ. Ἀχ! τὴ σκύλα! Νά καταλάβῃ ἐκεῖνο ποὺ δὲν τόννοιωσε ἀκόμη πόσο τὴν ἀγαπᾷ, καὶ πὼς ἀπὸ τὴν ἀγάπη της σκοτώνεται. Νά εἶναι, λέει, δ χριστιανὸς ἔτοιμος, ὅλα νὰ τῆς τὰ θυσιάσῃ, φαμελιά, καινωνία, στάδιο, ὑπαλληλία, ὅλα νὰ τὰ χτυπήσῃ κάτω, καὶ τοῦ λόγου της νὰ ποστέρηνη πιττάκια τοῦ ἀγαπητοῦ ποὺ τῆς! Στάσου, στάσου. Καὶ νὰ διῇ τώρα. Τὴν ἀγαποῦσε λυσσιασμένα. Τὸν κατάστρεψε ἡ ἀγάπη.

Μιὰ στιγμὴ τὸν ἀποδάστεξε στὸ μάδρο χείλι τοῦ βόθρου, ἡ αἰώνια ἡ στεργοζωΐα μας, τὸ ἀδάμαστο ψυχόρμητο τοῦ ἀθρώπου. Ή νιότη του, τὸ αἷμα του πεταχτήκανε δρυμητικά, λαχταριστά, πρὸς τὴν δμορφιὰ τοῦ κόσμου, πρὸς τὸν παλμὸ τῆς δημιουργίας, νὰ τὰ χαρῇ ἀκόμη, ἀν εἶναι δυνατό. Ἰσως! Ἰσως! Ποιός τὸ ξέρει; Συλλογίστηκε πὼς προτοῦ πεθάνη μποροῦσε νὰ δοκιμάσῃ ἔνα μέσο τῆς σωτηρίας. Νά. Θὰ τῆς ξητήσῃ νὰ τοῦ πῇ γιὰ τὸ δελτά-

ριο. Θὰ τὴν δωτήσῃ. Θὰ τὴν παρακαλέσῃ. Καὶ δὲν τοῦ φτάνει νὰ μάθῃ γιὰ τὸ πιττάκι—ποὺ τέσσερεις μέρες τώρα τογχαφε καὶ δὲν τοῦ φύσηξε λέξη—ἀφούνου ποὺ τὸ κάτω κάτω είχε δικαίωμα νὰ ξακρι-
βώσῃ δσα τὴν ἀφορούνε τὴν ἀγαπημένη του, δσα κάνει. "Οχι. Πρέπει τὰ κρυφά νὰ πάψουνε ἀναμε-
ταξῆν τους. Πρέπει, πρέπει πιὰ νὰ τοῦ δείξῃ τὰ γράμ-
ματα του Κάρολου. "Ολα. Σὰ έτε θέλει νὰ τὴν ῥωτᾷ,
σὰ δὲ θέλει νὰ ζουλένη, δις μὴν του κρύφτη πιὰ
τίποτα.

Κατέβηκε στὴν καλύδα. Μόνη της ἡ Μαρία—
Λεωνή. Τὸ πρόσωπό της σοδαρό, σὰ θυμωμένο ἀ-
κόμη. Καὶ βουδή. Κοίταξε δὲ Αντρέας τὸ φῶς ποὺ
παρεχύνανε γύρω της τὰ μαλλιά της τὰ ξαθά. Κοί-
ταξε τὸν οὐρανὸ τῷ ματιώνε της. Τί ωραία ποὺ εί-
ναι! Τί κόρη μοναδική! Τί πλάσμα ἡλιολουσμένο!
Ἐκεῖ ποὺ πήγαινε νὰ τῆς μιλήσῃ γλυκά καὶ ίσυ-
χα, ουλογίστηκε ἀξαφνα πώς δὲ γίνεται, μὰ τέ-
τοια ὀμορφιά νὰ τῇ χαρῇ ποτὲς κανένας ἀλλος. Καὶ
ἡ ζουλιά πάλε τοῦ θέρισε τὰ σπλάχνα. Τότες, ἀντὶς
νὰ τὴν παρακαλέσῃ, δπως σκόπειε πρῶτα, ἡ φωνή
του ἔγινε ἀπόταμη, κοφτεζή. Ἀπὸ κάποιο φιλότιμο
παράξενο, τώρα ποὺ τὴν ἔβλεπε κιόλας κατσουφια-
σμένη, δὲ θέλησε νὰ πέσῃ μικρός, νὰ ἱκετέψῃ ἀφτίδες
τῇ φταιξιάρα τὴν ἀσυνεληπτη καὶ τὴν ἀπιστη.

— «Ἐρχομαι νὰ σου ζητήσω νὰ μου δείξης τὰ
γράμματα ἐκεῖνα! Παῦ τὰ φυλάγγης; Τὸ γρωστάς,
νὰ μου τὰ δέξης. Πρέπει πιά. Καὶ τὸ θέλω.»

Τὴν συγάρπαξε τὸ φιλότιμο καὶ κείνηνε.

— «Οχι. Πιστές.» Τοῦ ἀποκρίθηκε ξερὰ ξερά.
«Τάκυσες; Εκόμμενά!»

— «Καλά! Θυμήσου τὸ λόγο σου καὶ κατόπι
θὰ διῆς.»

Ἐφυγε τρεχάτος δὲ Αντρέας, ἀποφασισμένος.

Ἡ Μαρία—Λεωνή τὸν κοίταξε. Ἡ καλοσύνη
τῆς γυναίκας είναι πάντα ἡ στερνὴ φεγγούσιοια τοῦ
διαμαντιοῦ τῆς καρδιᾶς της, είναι ἡ στερνὴ ποὺ μέ-
σα της σδήγει. Ταράχτηκε ἀπὸ τὰ λόγια του. Θυ-
μήθηκε κιόλας τὸ τί θέλησε μιὰ μέρα νὰ κάμη κι ἀ-
φτή. Φοδήθηκε. Τὸν ἀφησε, ἀμίλητη, ἀκίνητη, νὰ
βγῇ δέξια ἀπὸ τὴν καλύδα. Πρόσμενε, ώσπου δὲ Αν-
τρέας γυρίση σπίτι του. Βγήκε μόνο τότες. Ἄγαλια
γάλια. Δίχως νὰ τῇ νοιώῃ κανένας, ξυπόλητη,
τράβηξε ἀπάνω στὸ πάτωμα δπου είτανε ἡ κάμαρά
του. Βριστοῦσε κάτι στὸ χέρι. Στάθηκε στὴν πόρτα
κολλητά. Μέσα δὲ Αντρέας ἀπελπισμένος. Καὶ μά-
νικε. Τὸν ἀκούγε ποὺ περπατοῦσε, παραλαλώντας.
Τῆς φάνηκε σὰ νὰ χτυποῦσε τὸ κεφάλι του στὰ
ντουδάρια. Καὶ ἀνοιξε ξαφνικά. Μπήκε. Στὸ τραπέ-
ζι, ἔνα πιστόλι. Τὴν είδε. Δὲν κρατήθηκε. Φώναξε.

— «Μαρία—Λεωνή! Μαρία—Λεωνή! Τί μ' ἀφ-
νίζεις ἔτσι; Ζωή μου!»

— «Ἀφανίζεσαι ἀδικα δὲδιος! Καὶ πάψε. Γιὰ
τιποτένια, τιποτένια πράματα! Χίλιες φορὲς σου τὸ
εἶπα! Ἐπρέπει νὰ μὲ πιστέψης.»

— «Μαρία—Λεωνή μου, σὲ παρακαλῶ! . . . Σὲ
παρακαλῶ!»

Καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ ξαστερώσῃ τὸ παρακά-
λιο του πιὸ πέρα. Ἡ κοπέλλα ὅμως γύρεθε ἀφοριμή
νὰ μαλακώσῃ.

— «Ἀφοῦ παρακαλεῖς, νὰ σου τα Καὶ διάβασε

τα. Νὰ τὰ διαβάσουμε μαζί. "Ελα, ξλα, γλήγορα!"
Δὲν πίστεβε δὲ Αντρέας ταφτιά του. Μιὰ καὶ τοῦ
ταδειχνε, μιὰ καὶ τοῦ ταφερνε, ἀναποδογύρισε ἡ ψυ-
χή του δὲν ηθελε πιὰ νὰ τὰ διη τὰ γράμματά της.
Μὰ ξείνη τὸν ζνάρχακο. Καθήσανε πλάγι πλάγι
στὸ κρεβῆδα καὶ τοῦ περνοῦσε τοὺς πλίκους, ἔναν
ἔναντι.

— «Νὰ σου δείξω μάλιστα ἐγὼ ποὺ τὰ ξέρω,
τὰ πιὸ ἐρωτεμένα του τὰ λογάκια.» Μὲ τὸ δάχτυλὸ
της τὸν ὠδηγούσε.

— «Βλέπεις ἐδῶ; Βλέπεις τοῦτο ἔκει;»

— «Εδέπει. Βέβαια! Εδέπει. Σὰ νὰ ξετυφλώθη-
κε ἀστροπελεκίς. Τώρα ποὺ ταῦθενε παζί της, τοῦ
φανήκανε τόντις τόσο τιποτένια, τόσο παιδιάτικα ποὺ
γέλασε. Χύθηκε στὰ γόνατά της, καὶ τὰ φιλεῦσε.

— «Σήκω. Σήκω! Δὲν ντρέπεσαι;»

— Σηκώθηκε. Τὴν ἔπιασε ἀπὸ τὴ μέση. Καὶ σώ-
παινε. Σὰ νὰ πολεμοῦσε μὲ τὸν ἑαφτό του, μὴ λά-
χη κι ἀνοιξῃ τὸ στόμα.

Τὸν ζννοωτες ἡ κοπέλλα.

— «Δὲ σου φτάνουνε δσα σου ἔδειξα; Τί γυρέ-
βεις ἀκόμη;» Τοῦ ζέψυγε τότες ἔνας ἀναστεναγμός.

— «Ἄχ! τὸ πιττάκι σου ἐκεῖνο!»

— «Τὸ πιττάκι; Καλά! Μήπως δὲ μὲ σκότισες
τόσες φορές, νὰ σου δώσω ἀδραβώνα; Δὲ μὲ ζάλι-
σες μ' ἔνα δαχτυλιδάκι ποὺ μου ζητοῦσες νὰ σου
χαρίσω; Τὸ παράγγειλα ἐδῶ κ' ἔνας μήνας. Ἀρ-
γούσε. Τὶς προάλλες ζέγχαλα πιττάκι τῆς ἀδερφῆς
μου στὸ Παρίσι, νὰ μου τὸ στείλῃ ἀμέσως. Δὲν τὸ
ξέρεις, λωλέ μου, πώς ἡ ἀδερφή μου ἔχει χρυσικά-
δικο στὸ Παρίσι, τὸ ζέχασε; Μους ἀπάντησε. Ό τα-
χυδρόμος μου ἔφερε τὸ πακεττάκι μὲ τὸ δαχτυλίδι
συστημένο, μαζί καὶ τὸ γράμμα τοῦτο ἐδῶ τῆς ἀ-
δερφῆς μου, ποὺ κοίταξε πῶς ἀρχίζει. «Ἐλαβα τὸ
δελτάριο τῆς τετάρτης, είκοσι έννια.» Δηλαδή, τὴν
ίδια μέρα ποὺ ηρθες στὴν καλύδα νὰ μὲ τσακώσης
τάχα, καὶ μου φέρθηκες τόσο ἄνοστα κατόπι. Ἀξ-
έξεις νὰ σου τὸ δώσω τὸ δαχτυλίδι; Τί λές;»

— «Ψυχή μου ἐσύ! Ψυχίτσα μου! Νά, πᾶρε
πιὰ σήμερα καὶ τὸ δικό μου—ποὺ τὸ είχα ἔτοιμο,
ποὺ ηθελα νὰ σου τὸ ἀφήσω σήμερα προτοῦ. . . .
ἔρθης.»

Καὶ φεγγογελώντας μέσα στὰ δάκρια, λιώσανε
ὅ ἔνας στοῦ ἀλλουνού τὴν ἀγκαλιά.

22 τοῦ Σταβροῦ, τετάρτη—16 τοῦ "Αη Δημήτρη,
οάβθατο, 1909.

ΠΤΧΑΡΗΣ

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

(Απὸ τὸ Λεύκωμα τῆς Μυριέλλας—Μοιρίτας)

Οι γυναίκες, ἐπειδὴ δὲ μαθαίνουν ἐπαγγέλματα
ἀντρώνια, μένουν πλουσιώτερες ἀπὸ τοὺς ἀντροὺς. Δὲ
χάνουν τὴ δύναμη νὰ φαντάζουνται τὰ πιὸ δύσκο-
λα, τὰ ἀδύνατα καὶ τὰ δχι συνηθισμένα. Οσο κι ἀν
δρίζουν τὰ καμώματά τους καὶ τὰ φερσίματά τους
οἱ «δροί» τῆς πρόσκαιρης ζωῆς τῆς γύρω κοινω-
νίας, δὲν ἀλυσοδένουν ὅμως καὶ τὴ φαντασία τους.
Καὶ αὐτὴ εἶναι τῆς γυναίκας ἡ μεγάλη δύναμη.

ΙΔΑΣ